

יולי 2025

מעו"דכן מחלקת לקוחות פרטיים, ניהול הון משפחתי, העברות בין דוריות בעסקים משפחתיים ומחלקת המיסים

לקוחות וידידים נכבדים,

בעדכון לקוחות זה נסקור בפניכם החלטה שניתנה לאחרונה על ידי המחלקה המקצועית ברשות המיסים בעניין "חלוקת דיבידנד אגב חלוקת נכסי עזבון ראשונה" במסגרת החלטת מיסוי 2098/25. החלטה זו קובעת בנוהל סדור ורשמי את האפשרות לראות בכספי דיבידנד שחולקו מכספי תאגיד שהוא איגוד מקרקעין, כחלוקה שהיא חלק מנכסי העזבון; באופן כזה שהסכם חלוקה בין יורשים, במסגרתו חלק מהיורשים יקבלו לרשותם את ההחזקה במניות התאגיד, ואילו חלקם יקבלו, כחלקו בירושה, כספי מזומן שמקורם בחלוקת הדיבידנד - איננו מהווה 'מכירה' לעניין הוראות חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963 (להלן: "חוק מיסוי מקרקעין"), כך שלא יוטל מס (שבח או רכישה) על חלוקת המניות רק לחלק מהיורשים (וזאת תוך גביית מלוא המס בגין חלוקת הדיבידנד עצמה).

משמעותה של החלטה זו היא הרחבת סל הכלים העומד בידי זוכים ומתכנני העברה בין דורית להסדרת עזבונות, ובתוך כך, חלוקת דיבידנד מתוך איגודי מקרקעין הכלולים בנכסי העזבון על מנת לספק מזומן המשמש לשם עריכת איזונים בין היורשים/זוכים. יובהר, כי ההחלטה עצמה עסקה באיגוד מקרקעין, אך אנו סבורים כי הסדר דומה חל גם ביחס לתאגידים עסקיים רגילים, וזאת משעה שרשות המיסים לא הבחינה בהחלטתה בין תאגידים עסקיים לתאגידים שהם איגוד מקרקעין.

רקע - הצורך בהסכמי חלוקה

הוראות חוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן: "חוק הירושה") מניחות כי עזבנו של אדם יחולק בהתאם לרצונו, כפי שהשתקף בהוראות צוואתו האחרונה. באותם מקרים בהם אדם איננו עורך צוואה, מחולק עזבנו במתכונת ברירת מחדל הקבועה בהוראות חוק הירושה, הידועה כ"ירושה על פי דין". במקרים כאלה מתחלקות הזכויות בעזבנו של אדם בין בן או בת זוגו לילדיו בחלקים שווים ביניהם (קרי, מחצית לבן/בת הזוג ומחצית לילדיו, בחלקים שווים ביניהם); ככל שאין לאדם בן/בת זוג, לילדיו; וככל שלאותו אדם אין ילדים, על פי מעגלי הקרבה של האדם תוך העדפת צאצאיו של האדם. בנסיבות אלה, וכחלק מתכנון רב דורי, אנו ממליצים באופן עקבי לערוך צוואה הכוללת בתוכה תוכנית הורשה מוסדרת, המביאה בחשבון סוגיות שונות, לרבות איזונים ביחס למתנות שניתנו לילדי המוריש במהלך ימי חייו. כאשר בין נכסי המשפחה נכללים תאגידים ופעילות משפחתית-עסקית משמעותית, או כאשר אופי הנכסים הוא בין-לאומי, אנו פועלים בהתאם לשיטת "ארבעת השלבים להעברה בין-דורית" בעסקים משפחתיים שפותחה במשרדנו¹ במטרה לצלוח את אתגר ההעברה הבין-דורית, לשמר את המורשת המשפחתית, למנוע סכסוכי משפחה וירושה ולקבוע מנגנונים שיאפשרו אופטימיזציה של הערך הכלכלי של הרכוש המשפחתי, לרבות תכנון מס מיטבי.

הצורך בעריכת הסכמי חלוקה מתעורר במגוון מקרים. כך למשל, במקרים בהם לא נערכת צוואה (בין אם בשל החלטתו של המוריש, או בגין היעדר כשירות של המוריש), במקרים בהם מתגלע בכל זאת סכסוך בין יורשיו של אדם, או במקרים שהם צרכים או אינטרסים משפחתיים אחרים, מחייבים לערוך חלוקה שונה, מתעורר הצורך לערוך הסכם חלוקה בין יורשים או להגיע לחלוקה של נכסי העזבון בצו בית המשפט. היכולת לערוך הסכם כאמור מעוגנת בהוראות סעיף 110 לחוק הירושה, המקנה ליורשים על פי דין או הזוכים על פי צוואה את הזכות לערוך ביניהם הסכם במסגרתו יחולק עזבנו של המוריש בצורה שונה. להסכם חלוקה בין יורשים יתרון מיסוי משמעותי, משום שחלוקה על פי הסכם כזה, בדומה להורשה בכל דרך אחרת, היא איננה אירוע מס, ובלבד שלא נעשה שימוש בנכסים

¹ להרחבה על שיטת ארבעת השלבים, ראו כאן: <https://www.fbclawyers.com/magazine2022>

או כספים שאינם נמנים על נכסי העזבון, ולא בוצעה חלוקה ראשונה של נכסי העזבון (סעיף 5(ג)4) לחוק מיסוי מקרקעין.

ככל שנעשה שימוש בכספים שאינם נמנים על נכסי העזבון במסגרת הסכם החלוקה (למשל, במקרה בו מי מבין הזוכים מזרים כסף פרטי לצורך רכישת זכויות בנכס הנמנה על נכסי העזבון), או במקרה שבו כבר בוצעה חלוקה ראשונה של עזבונו של אדם (למשל, במקרה שבו נמשכו כספים מזומנים מחשבון הבנק של המנוח, או במקרה שבו נכס נדל"ן של המנוח הושכר וכספי השכירות הועברו ישירות ליורשים (כולם או חלקם)), היתרון המיסוי עשוי להתאיין, וחלוקת נכסי העזבון בין היורשים (בין אם נכסי מקרקעין ובין אם נכסים אחרים), עשויה להיות כפופה לחבות במס (תוך הבחנה בין עסקאות בין קרובים לבין מי שאינם קרובים). בהתאם, בבואם של מתכננים בין דוריים לערוך חלוקה בין יורשים, עליהם לאמוד את היקף העזבון ולקבוע אילו זכויות ונכסים כלולים בו - בין אם כספים מזומנים, מניות או נכסי דלא נידי.

עמדות רשות המיסים בעבר

בשנת 2008 קבעה רשות המיסים, בהחלטת מיסוי 43/08 "מיסוי מקרקעין - חלוקת עזבון גם על נכסים שאינם זכויות במקרקעין" כי חלוקה הכוללת איזון בין נכסי דלא נידי, איגוד מקרקעין, הון מניות בחברה עסקית ונכסים פיננסיים שונים היא חלוקה מותרת שלא מוטל בגינה מס, אך לא נקבע בה מה מעמדו של דיבידנד שלא חולק (שכן כל כספי הדיבידנד שנעשה בהם שימוש באותו מקרה כבר חולקו ונשמרו בחשבון המנוח).

לצד זאת, פרסמה רשות המיסים כבר בשנת 2010 את הוראת ביצוע מיסוי מקרקעין מספר 7/2010 הקובעת את הכללים בדבר האופן בו על רשות המיסים להתייחס להסכמי חלוקה בין יורשים. ההסדרים שנקבעו שם נוגעים, בין היתר, למקרה של שינוי ההסכם לאחר מספר שנים, פירוק איגוד מקרקעין כחלק מהליך כולל של הסכם בין יורשים לחלוקת העזבון (שאז יש לראות בנכסי החברה שהתקבלו אגב הפירוק כחלק מנכסי העזבון חלק מניות התאגיד, וכן לסיטואציות בהן הסכם החלוקה נערך שנים ארוכות לאחר מועד הפטירה).

החלטת מיסוי 2098/25 - קביעת פרמטרים להכרה בדיבידנד כחלק מנכסי העזבון

במסגרת החלטת מיסוי 2098/25 דנה רשות המיסים במקרה שבו המנוח החזיק באיגוד מקרקעין אשר בתורו החזיק בחברת בת, שגם היא איגוד מקרקעין. המנוח ערך צוואה, והוריש את הזכויות בתאגיד לרעייתו ושלושת ילדיו. יורשי המנוח נקלעו למחלוקת, שהסתיימה בהסכמה ביניהם בדבר חלוקה אחרת מזו שנקבעה בצוואה. יודגש, כי במועד מתן החלטת המיסוי לא בוצעה חלוקה כלשהי של נכסי העזבון, לא נעשה שימוש בחשבונות הבנק ולא בוצעו פעולות בנכסים.

ההסדר שגובש בין היורשים כלל קביעה לפיה שניים מילדיו של המנוח יקבלו לידיהם את מניות התאגיד, ואילו הילד השלישי ויתר הילדים שאינם זוכים על פי הצוואה יהיו זכאים לכספים מזומנים שמקורם בדיבידנד, שיחולק לצרכי ההסדר, מחברת הבת, ללא נטילת מימון חיצוני (תוך תשלום מס בגין חלוקת דיבידנד).

רשות המיסים קבעה כי יש לראות את הדיבידנד שחולק כנכס הנמנה על נכסי העזבון, ולא ככספים שמקורם חיצוני. משמעותה של החלטה זו כי המס היחיד שישולם בגין השימוש ברווחי החברה וחלוקתם כדיבידנד - יהא מס דיבידנד (בשיעור של 30% בידי בעל מניות מהותי); ואולם, זאת מבלי שיראו בדרך חלוקת המניות במסגרת הסכם החלוקה - כעסקה נפרדת החייבת במס. משמע, חלוקת המניות של התאגיד רק לחלק מהיורשים - לא תקים חבות נוספת במס שבח ו/או מס רכישה. עם זאת, יש לציין כי ההכרה בכספי דיבידנד כחלק מנכסי העזבון, הותנתה על ידי רשות המיסים בשלושה תנאים כלליים (לצד זאת נקבעו בהחלטה שנשלחה למשפחה תנאים פרטניים נוספים):

- חלוקת הדיבידנד תבוצע מיתרת העודפים הקיימת בחברה;
- לא יילקח מימון חיצוני לצורך חלוקת הדיבידנד;
- יתרת הדיבידנד שלא חולקה תוכר כיתרת זכות בחברה לטובת היורשים ותשולם ממזומנים שינבעו מנכסי החברה בתוך 6 חודשים מהחלטת המיסוי.

הערכה ולקחים לעתיד

- פרסום החלטתה החשובה של רשות המיסים מסדיר מנגנון פורמלי לשימוש כספי דיבידנד כמקור לכספים מזומנים לשם עריכת הסדרי חלוקה בין יורשים. אמנם החלטת רשות המיסים עוסקת באיגודי מקרקעין, אך אנו סבורים שבנסיבות המתאימות ניתן ליישמה גם ביחס לחברות אחרות שאינן מחזיקות מקרקעין ואינן מסווגות כ'איגודי מקרקעין'. להחלטה זו צפויה תרומה משמעותית לתהליכי העברה בין-דורית בכלל, וליצירת איזונים בין יורשים ובמניעת סכסוכי משפחה וירושה כואבים ויקרים בפרט.
- בשלב התכנון הרב דורי על מתכנני ההעברה, כמו גם על אנשי מס ובעלי עסקים, לבנות מנגנונים ייעודיים לשם עריכת איזונים.

מנגנונים אלה כוללים בראש ובראשונה עיגון מנגנונים לעריכת שומות ביחס לכספים ונכסים שהוענקו במתנה במהלך ימי חייו של המוריש, תיעוד ומעקב לגבי נכסים אלה באופן עיתי, ויצירת פלטפורמות לעריכת איזונים (לרבות באמצעות כספים מזומנים, נכסי דלא ניידי ותאגידים המחזיקים בעודפים ראויים לחלוקה).

- במקרה שבו נשמרים עודפים בתאגידים, יש לעשות זאת תוך הבאה בחשבון של שיקולים נוספים, לרבות משמעויות המס של שמירת עודפים ראויים לחלוקה בקופת התאגיד.
- חשוב לזכור כי אמנם חלוקת עזבון, בין אם על פי צוואה או במסגרת הסכם חלוקה שנערך כדין, איננו אירוע מס, אך המשמעות העומדת ביסוד מצב זה הוא "דחייה" דה פקטו של תשלום המס למועד בו הנכס ימומש ויימכר לצד שלישי כלשהו. בהתאם, על יורשים לשקול האם האיזון ביניהם ייעשה במונחי ברוטו או נטו (כלומר, האם תוצאות המס יובאו בחשבון), כאשר בעת הזו אין הלכה חד משמעית של בתי המשפט בסוגיה זו. בכרך הרביעי של מגזין "עסק משפחתי", בעריכת עו"ד שלום הרשקוביץ, ראש מחלקת לקוחות פרטיים, ניהול הון משפחתי והעברות בין-דוריות בעסקים משפחתיים ופרופ' שחר ליפשיץ, המשמש כיועץ בכיר למחלקה, אשר עתיד להתפרסם בקרוב, יפורסם מאמר בנושא זה שנכתב על ידי צוות מומחים בתחום.

בברכה,

פישר (FBC & Co.)

אנו עומדים לרשותכם בכל שאלה או הבהרה ונשמח לסייע ככל הנדרש.

03-6069640	shershkovitz@fbclawyers.com	שלום הרשקוביץ, עו"ד, ראש מחלקת לקוחות פרטיים, ניהול הון משפחתי והעברות בין-דוריות בעסקים משפחתיים
03-6944111	nlev@fbclawyers.com	נועה לב גולדשטיין, עו"ד, ראש מחלקת המסים
03-6069640	slifshitz@fbclawyers.com	פרופ' שחר ליפשיץ, יועץ למחלקת לקוחות פרטיים, ניהול הון משפחתי והעברות בין-דוריות בעסקים משפחתיים

* כותב עדכון זה: עו"ד אהוד אפרים, מחלקת לקוחות פרטיים, ניהול הון משפחתי והעברות בין-דוריות בעסקים משפחתיים.

הכלול באגרת מידע זו הוא מידע כללי בלבד, הוא אינו חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו. כל הזכויות שמורות לפישר ושות'. להירשם למייל זה או להסרה מרשימת התפוצה: news@fbclawyers.com